

Marie og de viktige tingene

av Tine Mortier og Kaatje Vermeire

- Undervisningsopplegg med hovedvekt på høytlesing med lesestopp

Presentasjon av boka

Boka *Marie og de viktige tingene* handler om vennskap på tvers av generasjoner, og om å skjønne hva som er viktig i livet. Marie og bestemor er gode venner, like utålmodige, glade i kaker og i å fortelle historier.

En dag faller bestemor i koma. Da hun våkner igjen, kan hun ikke snakke lenger. Marie skjønner likevel alt bestemor vil si. Midt oppe i alt dette dør bestefar, og de voksne mener at bestemor skal skånes for dette. Marie hjelper likevel bestemor med å si farvel til bestefar og finne tilbake til ordene. Boka er dermed også en bok om vennskap, sykdom og død, og forteller oss at barn ofte forstår mer enn voksne aner.

Boken ble valgt fordi det er en fantastisk vakker bok med store, nydelige og stemningsfulle illustrasjoner med en tekst som kan gi rom for undring og ettertanke. Den har vakre og store bilder med farger og detaljer som setter leseren i stemning. Bildene er en viktig del av bokens fortelling.

Historien er rørende, men optimistisk og skildret gjennom et undrende barneperspektiv. Temaet kan være gjenkjennelig for mange elever, og spesielt for dem som opplever at noen blir syke eller dør fra dem.

Boka i bruk

De flotte bildene kopierte jeg over på overhead-ark med farger. Da kunne alle elevene se bildene like godt og få mulighet til å se hele ikonoteksten (tekst og bilde) under høytlesingen.

Jeg valgte denne boka for at elevene skulle få kjennskap til en skjønnlitterær tekst og bli bevisst på at bildene også kunne være en stor del av fortellingen. Jeg ønsket å skape en følelse av fellesskap gjennom høytlesingen og gi rom for samtaler om temaet boken tar opp.

Målet var også at elevene skulle "drøfte og vurdere skjønnlitterære tekster med utgangspunkt i egne opplevelser og med forståelse for språk og innhold. De skal kunne lytte til andre, uttrykke og grunngi egne standpunkter og vise respekt for andres (L06:46). Elevene skulle i undervisningsopplegget få uttrykke seg både muntlig og skriftlig.

Arbeidsmetoden høytlesing med lesestopp ble valgt fordi jeg ønsket å samle klassen rundt en felles lytteopplevelse, med god tid til refleksjon og utforskning av teksten og bildene underveis.

Jeg tok utgangspunkt i Grunnmodellen, som består i lese/lyttetid, tenketid, samtaleid, skrivetid og respons-tid (Lillesvangstu m.fl.2007:17), da jeg planla et tre timers langt undervisningsopplegg. Modellen verdsetter elevenes enkeltopplevelser, og alle elever får samtaletrening. Modellen kan skape et tryggere rom for å si noe høyt i klassen. “Skal elevene få gode leseopplevelser og bli glade i å lese, må vi slippe til de personlige lese-måtene” (Lillesvangstue m.fl. 2007:20).

Prosjektet startet med at vi fokuserte på paratekstene (framside, bakside, innsidepermer og tittelblad) først. Da vi studerte bokas forside og tittel, spurte jeg elevene:

- Hva tror du Marie og de viktige tingene handler om?
- Hva får tittelen og forsiden deg til å tenke på?

Får meg til å tenke på hva som er viktig for meg: lego, tennis og fotball.

Hun er en dyrevenn.

Hun er ensom og sitter og tenker i et tre.

Hun må ha noen veldig viktige og hemmelige ting å tenke på.

Kirsebærtreet er et speiselt sted for henne.

Elevene snakket sammen i pargrupper og laget tankekart sammen. Deretter hadde vi en klassesamtale og laget felles tankekart.

Gjennom å vise fargerike bilder på overhead, spille rolig musikk før, imellom og etter arbeidsøktene og ha et bevisst stemmebruk, ble elevene “fanget” og klar for å arbeide videre med bildeboken. Da jeg stoppet å lese skulle elevene tenke på, snakke om, og skrive hva de tenkte om det jeg hadde lest.

Første lesestopp

Første lesestopp kom etter at vi hadde fått vite at bestemor og Marie var bestevenner. Bildene var lyse og vakre, for så å skifte over til sort/hvitt og noe trist som skjer.

- Hva la du merke til i bildet?
- Hva tenker du det betyr?
- Hva legger du merke til i teksten?
- Hvordan tror du Marie har det nå?

Elevene fikk tenketid, snakket sammen to og to, og skrev ned en tanke/følelse om hvordan de trodde Marie hadde det nå. Arbeidet endte opp i et lite tablå (stillbilde) i grupper der alle elevene sa høyt en tanke/følelse de trodde Marie hadde.

Marie er lei seg og redd for at bestemoren skal dø.

Hun føler sorg.

Hun er sint.

Hun forstår ikke hva som har skjedd.

Hun er bekymret for bestemoren.

Elevene brukte mange ulike ord for å beskrive at Marie er lei seg og flere hadde også lagt merke til at fargene var annerledes. En elev la merke til at det bare var Marie som hadde farge på seg i dette bildet.

Noen så også at skriften ble brukt til å uttrykke følelser, og en elev nevnte at Marie sikkert ropte ut ordene siden noen ord på oppslaget sto med større og sterkere skrift. Elevenes reaksjon på teksten og den litterære samtalen var godt i gang i klasserommet.

Det a elevene fikk tid og rom for å reflektere og undre seg over tekst og bilde sammen, tror jeg ga en sterk felles leseopplevelse og engasjement for videre arbeid med teksten.

Andre lesestopp

“Marie visste nøyaktig hva bestemor sa. Hun leste det i øynene hennes og plukket bokstavene fra munnen. Forsiktig. Men så skjedde det noe igjen”.

Elevene fikk beskjed om å skrive ned og dikte videre på hva de trodde kom til å skje nå. Deretter diskuterte de sammen i pargrupper, og til slutt hadde vi en klassesamtale.

Elevene hadde ulike meninger om hva de trodde kom til å skje. Jeg så at de var engasjerte i handlingen og flere av elevene skrev mer enn forventet. Her fikk elevene sette ord på sitt personlige engasjement i forhold til teksten. De fikk meddikte og bruke fantasien, være i boken og opplevelsen, som kan være en drivkraft i lesingen.

Tredje lesestopp

Elevene fikk utdelt dette oppslaget og skulle arbeide enkeltvis eller i pargrupper med diktskriving på grunnlag av arbeid med ikonoteksten. De skulle velge noen ord eller uttrykk fra teksten, noen elementer i bildet som de skulle sette ord på og lage et dikt ved å sette disse ordene sammen.

Vi snakket sammen om at ordene kan være rare, vakre, morsomme, osv. Elevene jobbet godt med denne oppgaven, og det var en op-

pgave de mestret. Det var mange som ønsket å lese diktene høyt for de andre i klassen.

Fjerde lesestopp

Vi leste resten av boka, og hadde en oppsummerende samtale i klassen:

- Hva sitter dere igjen med nå?
- Hadde innholdet noe å si dere i femte klasse?
- Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hadde kunstbildene noe å si deg?
- Hvordan?

The diagram consists of five rounded rectangular boxes with green borders, arranged in two rows. The first row contains three boxes, and the second row contains two boxes. Each box contains a student's reflection on the book.

Da vi leste I jeg merke til at noe av teksten var skrevet med kraftigere og større skrift.	Jeg ble skuffet over sykepleierne.	Jeg la merke til at det var mange fine bilder og at det var ekorn på nesten hver side.	Det var en spennende måte å lese på.	Jeg synes boka var litt rar for den var så trist, men og litt kjekk.
	Det gjorde inntrykk på meg at Marie var så hjelpsom.		Jeg skulle ønske at bestefaren ikke døde og at boka var lengre.	

Jeg prøvde å få elevene til å tenke og reflektere selv, ved å stille åpne spørsmål. Etter at høytlesingen var ferdig brukte jeg igangsettere (liste med forslag til innledninger) for å få fram personlige reaksjoner til lesingen og boka. Med personlige tilnærminger får vi tak i det som berører oss som lesere.

Erfaringer

Elevene har vært “mine” og jeg føler vi har vært på en liten opplevelsereise sammen. Vi undret oss over bilder, farger og tekstbruk, og alle elevene var muntlig og skriftlig aktive gjennom hele prosessen. Flere av elevene hadde tanker og funderinger både ved teksten og bildene som jeg ikke hadde lagt merke til.

Som lærer har jeg erfart den “skatten” bildeboka kan være til bruk i undervisningen, og at det finnes mange arbeidsmåter å gå inn i tekstarbeid på. Jeg har også erfart at flere elever får samtale trening og trygghet gjennom det muntlige arbeidet i par- og smågrupper.

Arbeidet med høytlesing med lesestopp samlet klassen omkring en felles lytteopplevelse, og ga tid til refleksjon og utforskning av teksten underveis. Jeg har også erfart hvor viktig det er at elevene får komme med sine personlige opplevelser av boka.

Å jobbe med en bildebok på denne måten var en ny erfaring for både meg og elevene. En elev oppsummerte opplegget med at det var veldig kjekt, rolig og gøy å få lov til å samarbeide. Hun takket for at hun fikk lov til å være med på dette norskprosjektet. Så lyktes jeg kanskje da...

Tekst: Hilde Alsaker

Litteraturliste

- Håland, A. (red). (2006): Bok i bruk på første til fjerde trinn. Stavanger: Nasjonalt senter for leseopplæring og skriveforskning.
- Lillesvangstu, M., Tønnesen, E.S., Dahli-Larssøn, H.(2007): Inn i teksten – ut i livet. Nøkler til leseglede og litterær kompetanse. Bergen: Fagbokforlaget
- Mortier T., Vermeire K. (2011): Marie og de viktige tingene. Oslo: Omnipax.